

ความหมายของภาวะภาวะหนี้และการผลักภาวะภาวะหนี้การค้า

กฎหมายไ้ระบุให้ผู้ประกอบการค้าทุกประเภทต้องเสียภาษีการค้า ดังนั้นผู้ประกอบการค้าจึงต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าภาษี ทำให้รายได้เขาลดลงจึงทำการปรับตัวเพื่อให้เสียประโยชน์น้อยที่สุด การปรับตัวนี้จึงก่อให้เกิดการผลักภาวะภาวะหนี้ขึ้น ซึ่งอาจจะมีการผลักภาวะภาวะหนี้ได้หลายทอด โดยผู้ประกอบการค้าซึ่งต้องแบกรับภาวะภาวะหนี้เป็นคนแรกอาจจะผลักภาวะภาวะหนี้ไปข้างหน้า (forward shifting) ไปยังผู้บริโภคโดยการขึ้นราคาสินค้า หรือปรับปรุงคุณภาพหรือปริมาณให้ต่ำลง หรืออาจจะต้องเป็นผู้แบกรับภาวะภาวะหนี้คนเดียว แต่ก็อาจจะผลักภาวะภาวะหนี้ไปข้างหลัง (backward shifting) ด้วยการลดราคาขายหรือไม่ขึ้นเงินเก็บออมที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และในบางสถานการณ์ผู้ผลิตก็อาจจะผลักภาวะภาวะหนี้ไปให้แก่ผู้บริโภคและลูกจ้างคนงาน หรือต้องร่วมกันรับภาวะภาวะหนี้ไปบางส่วน จะเห็นได้ว่าภาวะภาวะหนี้เหล่านี้จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลักภาวะภาวะหนี้มีรายได้ที่ลดลงกล่าวคือ เมื่อมีการจัดเก็บภาษีการค้าแล้วทำให้ผู้บริโภคลดการบริโภค ผู้ผลิตก็ขายได้น้อยลง แม้ว่าขายได้ในราคาที่แพงขึ้นก็ตาม จึงอาจทำให้รายได้ของผู้ผลิตลดลง และถ้าหากว่าผู้ประกอบการค้าผลักภาวะภาวะหนี้โดยขึ้นราคาสินค้าก็จะทำให้อำนาจซื้อของผู้บริโภคลดลง หรือกรณีที่ผู้ผลิตลดการผลิตลงแล้วเลิกคนงานออก คนงานก็จะไม่มีรายได้

อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการค้าจะสามารถผลักภาวะภาวะหนี้ไปได้มากน้อยเพียงไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ของผู้บริโภคในสินค้าของเขาและยังเนื่องมาจากสินค้าอื่นทดแทนได้หรือไม่ ถ้าหากว่าเป็นสินค้าที่มีสินค้าอื่นทดแทนได้ เขาก็ไม่อาจจะขึ้นราคาสินค้าได้เท่ากับจำนวนภาษีที่ถูกเก็บ แต่อาจจะผลักภาวะภาวะหนี้โดยขึ้นราคาได้บ้างเล็กน้อย ๆ ถ้าหากเป็นสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่ออุปสงค์มาก เขาก็จะต้องรับภาระแต่เพียงผู้เดียว แต่ในทางตรงข้ามถ้าสินค้าที่ถูกเก็บภาษีนั้น เป็นสินค้าที่เป็นสิ่งจำเป็นแก่การครองชีพมากซึ่งไม่ว่าคนมีหรือคนจนก็ต้องบริโภคสินค้าเหล่านี้ เราก็คือว่ามีความยืดหยุ่นที่น้อยมาก ผู้ผลิตก็สามารถขึ้นราคาสินค้าได้เต็มที่ ผู้บริโภคในฐานะผู้บริโภคจึงต้องรับภาระภาวะภาวะหนี้นั้น นอกจากนี้สภาพของตลาดก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ขายจะผลักภาวะภาวะหนี้ไปได้น้อย หรือมาก ถ้าเป็นตลาดที่มีการแข่งขันแล้ว ผู้ขายไม่สามารถจะผลักภาวะภาวะหนี้โดยขึ้นราคาได้มากนัก เพราะมีผู้ขายเป็นจำนวนมาก ผู้ซื้ออาจหันไปซื้อจากผู้ผลิตอื่นได้ ในกรณีนี้ผู้ขายอาจต้องยอมรับภาระ

ใ้บางส่วนหรือรับไว้ทั้งหมด แต่ถาเป็นตลาดที่มีการผูกขาดผู้ขายสามารถผลัการะไปไ้หมด นอก
จากนั้นยังขึ้นกับความยืดหยุ่นของอุปทานอีกด้วย กล่าวคือ อุปทานมีความยืดหยุ่นน้อยเท่าไร โอกาส
ที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายจะผลัการะไปยังผู้ซื้อที่มีน้อยลงเท่านั้น (1)

นอกจากนั้นการผลัการะภาะยังขึ้นอยู่กั้ระดับทอดของการค้าที่รัฐบาลจัดเก็บ ถ้าหากการ
ผลัโคไ้ที่มีขบวนการผลัที่น้อยเท่าใด ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโคคก็ยั้ต้องรวมกันแบกภาระมากขึ้น เพราะ
มีจำนวนผู้ขายและผู้ซื้อน้อย แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็จะต้องพิจารณาถึงว่าสินค้านั้น มีสินค้าอื่นทดแทนหรือไม่
จากหลักการผลัการะภาะก็ังกล่าวข้างต้นนั้น ภาะการค้าไทยยั้ไม่อาจโคซอสรูปที่แน่นอนว่า
ควรจะมีลักษณะ เป็นแบบใด นอกจากจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ ว่า ผู้ผลิตและผู้บริโคคต่างก็ต้องรวมกัน
แบกภาระภาะการค้ากันด้วยกันทั้งนั้น

อย่างไรก็ตามการกล่าวข้างต้นเป็นการวิเคราะห์เฉพาะคุณภาพบางส่วนเท่านั้น และใน
ช่วงเวลาระยะสั้นและยาวโดยอนุโลม

2. ลักษณะการผลัการะภาะการค้าของไทย

เนื่องจากผู้เสียภาษีอาจอยู่ในฐานะต่าง ๆ กัน เช่น ในฐานะผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีกและ
ผู้ประกอบการขายสินค้าบางอย่างก็จะต้องถูกเก็บในทุกชั้นตอน ดังไ้พิจารณาแล้ในบทที่ 2 ยั้ยังมีผลต่อ
การผลัการะภาะที่แตกต่างกันไป ถ้าภาะการค้าถูกจัดเก็บจากทุกทอดแล้ ภาะจะถูกผลัไปในทุกชั้น
ตอนเสริมทบไปเรื่อย ๆ ดังนั้นถ้าสินค้าโคต้องผ่านการผลัมากทอด ภาะที่ผู้เสียคนสุดท้ายต้องรับภาระ
ก็จะมีหนักมาก เนื่องจากสินค้าทุกชนิดต้องถูกเก็บภาะ ดังนั้นสินค้าโคที่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตหลายชนิดก็
ต้องเสียภาษีมาก เพราะต้องจ่ายเงินซื้อสินค้าซึ่ง เป็นปัจจัยการผลิตที่ต้องเสียภาษีและ เจ้าของปัจจัยการ
ผลิตโคบวกภาะที่ตองเสียเข้าไว้กับราคาปัจจัยการผลิต ผู้ประกอบการค้าจะรับภาระภาะที่แตกต่างกันตาม
ชั้นตอนและส่วนประกอบในการผลิตสินค้า สินค้าที่ประมวลรัษฎากรโคกำหนดให้ผู้ขายทุกทอดเสียภาษีก็คือ
สินค้าพวกเครื่องประดับที่พิมพ์เพียงต่าง ๆ เช่น เพชร พลอย ทองคำ วัตถุโบราณต่าง ๆ เป็นต้น และ
เก็บในอัตราที่ค่าแต่ไม่โคหมายความว่าผู้เสียภาษีจะไม่ตองแบกภาระมากเสมอไป ถ้าหากว่าสินค้าเหล่านี้
นี้ตองผ่านการรวมวิธีการผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูป ผู้ขายสินค้าเหล่านี้ก็จะต้องเสียภาษีหนัก ส่วนผู้บริโคครับภาระ

(1) ไ้กรยุทธ ชีวทยา คีนันท์, "การวิเคราะห์ภาะการค้า," หลักการวิเคราะห์ภาะการค้าและ
ภาะการค้าของประเทศไทย (เอกสารโรเนียว), หน้า 40 - 45 .

มานาน้อยแต่ไหนนั้นก็แล้วแต่เราซื้อจากขั้นตอนไหน และยังมีขึ้นกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตรายได้ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ พิจารณาจากประเภทสินค้าซึ่งเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ผู้มีฐานะก็จึงจะสามารถซื้อได้ ดังนั้นผู้ชายสินค้าเหล่านี้จึงไม่อาจผลิตรายได้มากนัก ประกอบกับมีร้านค้าขายแข่งขันกันมากจึงไม่อาจจะโง่งราคาได้ แต่ถ้ามหาว่าแต่ละร้านรวมหัวกันตั้งราคา เท่ากันหมดก็จะทำให้ราคาสินค้านั้นสูงได้ ผู้ชายก็สามารถจะผลิตรายได้มากกว่ากรณีต่างคนต่างตั้งราคาหรือขายคัศหน้ากันโดยลดราคา

ผู้ประกอบการค้าในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในฐานะผู้ผลิตรวมทั้งผู้สั่งเข้าและส่งออก ซึ่งจะเห็นได้จากกิจการส่วนใหญ่ซึ่งต้องเสียภาษีในฐานะผู้ผลิต และเนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นจะมีการยกเว้นภาษีให้สำหรับสินค้าทุนที่สั่งเข้ามาเพื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูปของตนเองนั้นโดยเป็นโครงการที่อยู่ในความคุ้มครองหรือสนับสนุนอุตสาหกรรมทารก ผู้ผลิตประเภทนี้จะได้รับการยกเว้นแต่ถ้าสั่งเข้ามาเพื่อขายต่อ ผู้ผลิตนั้นจะต้องแบกรับภาระภาษีตามอัตราที่กฎหมายกำหนด เช่น พัดลม โทรทัศน์ ตู้เย็น ฯลฯ เนื่องจากสินค้าเหล่านี้นับว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย และมีหลายข้อ ผู้บริโภคจึงอาจเลือกซื้อจากผู้ขายรายใดก็ได้ ผู้ผลิตจึงไม่อาจจะผลิตรายได้โดยขายในราคาสูงได้ แต่ถ้ามหาว่าเสียใจก็มีคุณภาพดีเป็นที่นิยมและเชื่อถือของคนส่วนใหญ่ก็จะทำให้อาจขายได้ในราคาสูง แต่ถ้ามหาว่าเสียใจของคนเขยิบสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้รสนิยมของคนเปลี่ยน ประกอบกับการชอบบริโภคแบบเอาอย่างก็อาจทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มเปลี่ยนจากการซื้อโทรทัศน์ขาวดำเป็นโทรทัศน์สี เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ประกอบการขายโทรทัศน์สีก็อาจจะโง่งราคาให้สูงได้ ในขณะที่ผู้ชายโทรทัศน์ขาวดำไม่อาจขายในราคาสูงเหมือนเมื่อตอนยังไม่มีโทรทัศน์สีขายเผยแพร่ สินค้าที่ใช่เหตุผลข้างต้นอธิบายประกอบได้มีอีกมากมาย แต่มีสินค้าบางชนิดที่อยู่ในฐานะผู้ผลิตไม่อาจจะผลิตรายได้ การค้าได้เนื่องจากมีสินค้าอื่นทดแทนได้ เช่น พัดลม ในสมัยนี้มีแอร์ เป็นคู่แข่ง เตาแก๊สใช้แทนเตาไฟฟ้า การใช้เตาแก๊สมากขึ้นพลอยทำให้มีผู้ต้องการใช้เตาแก๊สมากขึ้น แก๊สจึงมีราคาแพงขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากแก๊สและเตาแก๊สเป็นสินค้าที่ใช่ประกอบกันนั่นเอง เหมือนรถยนต์ของใช้น้ำมันประกอบด้วย ดังนั้นถ้าหากราคาน้ำมันแพงขึ้นจะมีผู้บริโภครถยนต์น้อยลง แต่ในสมัยนี้จะไม่เป็นอย่างทฤษฎีนัก เพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง รถยนต์ซึ่งเป็นสิ่งฟุ่มเฟือยกลับเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบางคน เช่น ผู้บริการท่องเที่ยว บริการขนส่ง บริการแท็กซี่ ดังนั้นแม้ว่าภาษีรถยนต์หรือน้ำมันจะมีราคาสูงก็ตามจึงยังคงมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ในทำนองเดียวกัน สถานบริการต่าง ๆ เช่น บริการอาบน้ำนวด ไนต์คลับ โรงแรม ภัตตาคาร ซึ่งถูกเก็บภาษีใน

อัตราสูง น่าจะมีจำนวนลดลง แต่ปรากฏว่ากลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสมัยนี้คนต่าง
ทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาอยู่บ้านเพื่อทำกับข้าวก็อาศัยความสะดวกโดยการซื้ออาหารบริโภคนอก
บ้าน เมื่อความต้องการของคนมีมากขึ้นทำให้เวลาสถานที่ต่าง ๆ นี้จะถูกเก็บภาษีแพงก็ยังมี
จำนวนเพิ่มขึ้นก็เนื่องจากผู้ผลิตสามารถจะผลัดภาระภาษีโดยการขายสินค้าและบริการในราคา
แพง โดยที่ปริมาณความต้องการไม่ลดลงเลย นั่นก็คือ ผู้บริโภคยินดีจะรับภาษีเหล่านั้นนั่นเอง
อุตสาหกรรมที่ได้รับการยกเว้นสำหรับสินค้าทุน เช่น เครื่องจักร เป็นต้น ก็เชื่อว่า
จะไม่มีการผลัดภาระภาษีทั้งนี้เพราะปัจจัยการผลิตอื่นนั้นยังต้องเสียภาษีอยู่ เนื่องจากการเก็บ
แบบ *general sale tax* ดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง แต่อาจจะผลัดภาระไม่ได้มากนัก
ถ้าหากว่าเป็นกรณีที่ดินค้าชนิดนี้สินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขายแข่งขัน และผู้บริโภคในประเทศ
เป็นผู้มีนิสัยนิยมใช้ของที่มาจากต่างประเทศ แม้ราคาสินค้าจากต่างประเทศจะแพงกว่า เพราะ
ได้บวกภาษีเข้าแล้วก็ตามก็ยังมีผู้นิยมบริโภค ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าโอกาสที่ผู้ผลิตสินค้าชนิดนี้
จะผลัดภาระให้แก่ผู้บริโภคแทบจะไม่มีเลย ส่วนผู้ผลิตที่ไม่ได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าทุนก็
จะต้องรับภาระภาษีและอาจจะผลัดภาระภาษีนี้ด้วยการขึ้นราคาสินค้า หรืออาจจะด้วยการผลิตที่
ขาดประสิทธิภาพ โดยการใช่เครื่องจักรเก่าที่พยายามซ่อมแซมเพื่อให้ใช้การได้ต่อไปแทนการ
ซื้อเครื่องจักรใหม่ที่ต้องเสียภาษี ภาระนี้จึงอาจตกแก่ผู้บริโภคที่ต้องซื้อสินค้าที่ขาดคุณภาพไปบริโภค
อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ภาษีที่เก็บจากผู้ผลิตนี้ส่วนมากแล้วไม่ได้ช่วยให้
เกิดประโยชน์ต่อคนจนมากกว่าคนรวยเลย นอกจากเป็นการเก็บจากผู้ผลิตซึ่งเป็นต้นทุนทาง แต่
การคับคั่งและค่าส่งซึ่งเป็นทอดที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างในราคาค่าบริการขายที่แตกต่างกัน
กลับไม่ถูกเก็บภาษี กล่าวคือสินค้าอย่างเดียวกัน แต่บริการขายต่างกันก็ทำให้ราคาต่างกัน
สินค้าที่มีบริการขายที่สูงกว่าคุณภาพจะมีราคาแพงและส่วนมากซื้อขายกันในหมู่ผู้มีฐานะ ฐานะ
เมื่อไม่มีการเก็บภาษีในชั้นขายปลีก ขายส่ง ก็ทำให้มูลค่าที่สูงขึ้นนี้ไม่ต้องเสียภาษีเลย จึงไม่
มีการผลัดภาระอะไรให้กับผู้ซื้อ (ซึ่งเป็นผู้มีฐานะดี)

ผู้ประกอบการโรงรับจำนำจะมีโอกาสผลัดภาระภาษีได้มาก เพราะเป็นกิจการที่มี
ความจำเป็นต่อผู้ที่มีความเดือดร้อนเรื่องเงิน ผู้รับบริการนี้จึงไม่อาจจะหลีกเลี่ยงภาระนี้ได้มาก
นัก จึงทำให้ผู้ค้ำมีอำนาจต่อรองได้มากขึ้น

นอกจากนั้น การเก็บภาษีจากผู้ค้าส่งในสินค้าและบริการประเภทอื่น ๆ ก็จะมีผลในการ
ผลัดภาระที่แตกต่างกันไปอีกเช่นกัน เช่น ผู้รับจ้างทำการขนส่งสินค้าด้วยยานพาหนะ ถ้าหาก

ว่าบริการการขนส่งนี้ถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตสินค้าใหม่ประเภทอื่น ๆ แล้ว ผู้ประกอบการนี้ จะไม่ต้องรับภาระภาษีเพราะได้รับการยกเว้น แต่ถ้าหากว่าเป็นการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้วบริการ กิ่งกวางก็จะต้องเสียภาษีมูลค่าส่งโดยไม่ได้รับการยกเว้น เช่น บริการแท็กซี่ ผู้รับบริการก็ต้องแบก ภาระในที่สุดโดยผู้รับจ้างจะบวกภาษีเข้ากับค่าบริการแล้ว แต่บริการขนส่งอาจทดแทนกันได้ เช่น รถไฟ เครื่องบิน รถเมล์ ดังนั้นถ้าหากว่าสินค้าใหม่ค่าบริการแพง ผู้บริโภคก็อาจจะหลีกเลี่ยงภาระ ภาษีโดยใช้บริการที่ถูกกว่าก็เป็นได้ ในกรณีนี้ผู้ใช้บริการก็ต้องแบกภาระไว้มากส่วน เป็นต้น

สินค้าที่กล่าวมาแล้วส่วนมากเป็นสินค้าที่มีลักษณะคงทนถาวร จึงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้ ผู้ประกอบการในสินค้านั้น ๆ ไม่จำเป็นต้องรีบขาย จึงมีอำนาจต่อรองได้ เพราะสามารถ จะเก็บไว้ได้นานไม่เน่าเหม็นเหมือนสินค้าที่เป็นพวกอาหาร เช่น ผลไม้ผัก กุ้ง ปลา เป็นต้น ซึ่งต้องรีบขายเนื่องจากเก็บไว้นานไม่ได้ สินค้าพวกนี้จึงไม่อาจจะขึ้นราคาได้มาก แต่อย่างไรก็ตามสินค้าเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตของบุคคลทั่วไปจึงมีความยืดหยุ่นของปริมาณและซัพพลายต่ำ ทำให้สามารถผลักภาระไปให้แก่ผู้บริโภค (ด้วยเหตุนี้เองสินค้าที่เป็นอาหารและมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากมีราคาแพงไปจนคนจนไม่มีเงินพอที่จะซื้อบริโภคได้ จึงปรากฏว่าขณะที่สินค้า พวกนี้มีเหลืออยู่ในท้องตลาดหรือเสียเพราะขายไม่หมดต้องทิ้งไปอย่างน่าเสียดาย โดยที่คนจนต้อง อุดอยากไม่มีโอกาสได้ซื้อไปบริโภค ทั้งนี้มีไว้ว่าสินค้าขาดแคลนแต่เป็นเพราะไม่มีเงินจะซื้อ) แต่ก็ อาจจะขึ้นไม่ได้มากนัก โดยเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็นต่อประชาชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้เพราะ รัฐบาลจะเข้ามาบีบหนทางโดยการควบคุมราคามีให้สูงไปกว่าเท่าที่ควรจะเป็น

ในการบริการบางอย่างที่ต้องอาศัยความสามารถพิเศษเฉพาะตัว เช่น การบริการ ก่อสร้างหรือรับจ้างพิมพ์เอกสารต่าง ๆ ผู้ที่ใช้บริการจะต้องจ่ายเป็นค่าจ้างให้แก่ผู้รับเหมาก่อสร้าง โดยผู้รับเหมาจะบวกค่าบริการและคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องเสียไปรวมทั้งผลกำไรและค่า ภาษีที่ต้องเสียให้แก่รัฐด้วย แสดงว่าผู้รับเหมาได้ผลักภาระภาษีไปให้แก่ผู้ว่าเหมาแล้ว แต่ก็ไม่ อาจผลักไปได้มากนัก ถ้าหากว่ามีผู้รับเหมาหลายราย ภาระจึงอาจตกอยู่แก่ทั้ง 2 ฝ่าย แต่ใคร จะเป็นผู้แบกภาระมากน้อยกว่ากันก็ย่อมจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและความสามารถในทางเศรษฐกิจ ที่จะโตะระหว่างกัน

เนื่องจากสินค้านี้เป็นจำนวนมากหลายชนิด จึงไม่สามารถที่จะนำมาพิจารณาได้หมด เท่าที่ยกมากล่าวพิจารณาข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่าการผลักภาระภาษีมีปัจจัย ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการผลักภาระจึงทำให้การผลักภาระมีลักษณะที่แตกต่างกันไปมากบ้างน้อยบ้าง

แล้วแต่ความสามารถทางเศรษฐกิจและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลักดันภาวะภาษีดังกล่าวมาแล้วใน
 ทัศนะของบทนี้ กล่าวโดยสรุปอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า ลักษณะภาษีการค้าของไทยนั้นก่อให้เกิดภาวะแก่ทั้ง
 ฝ่ายผู้ซื้อและผู้ขายในสัดส่วนที่แตกต่างกัน คนทุกกลุ่มไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้ค้าปลีก
 และผู้บริโภคก็ต้องรับภาระภาษีด้วยกันทั้งนั้นมากหรือน้อยบางทางกันไป ถึงจะพิจารณาให้เห็นใน
 เชิงปริมาณถึงภาระภาษีการค้าว่าจะตกอยู่กับบุคคลในกลุ่มรายใดต่าง ๆ แตกต่างกันไปอย่างไร
 ในบทความต่อไป

ศูนย์วิทยพัชการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย